

חמשים שנה ליאיר
סוכות, תש"ע

יאיר פلد

חמשים שנה

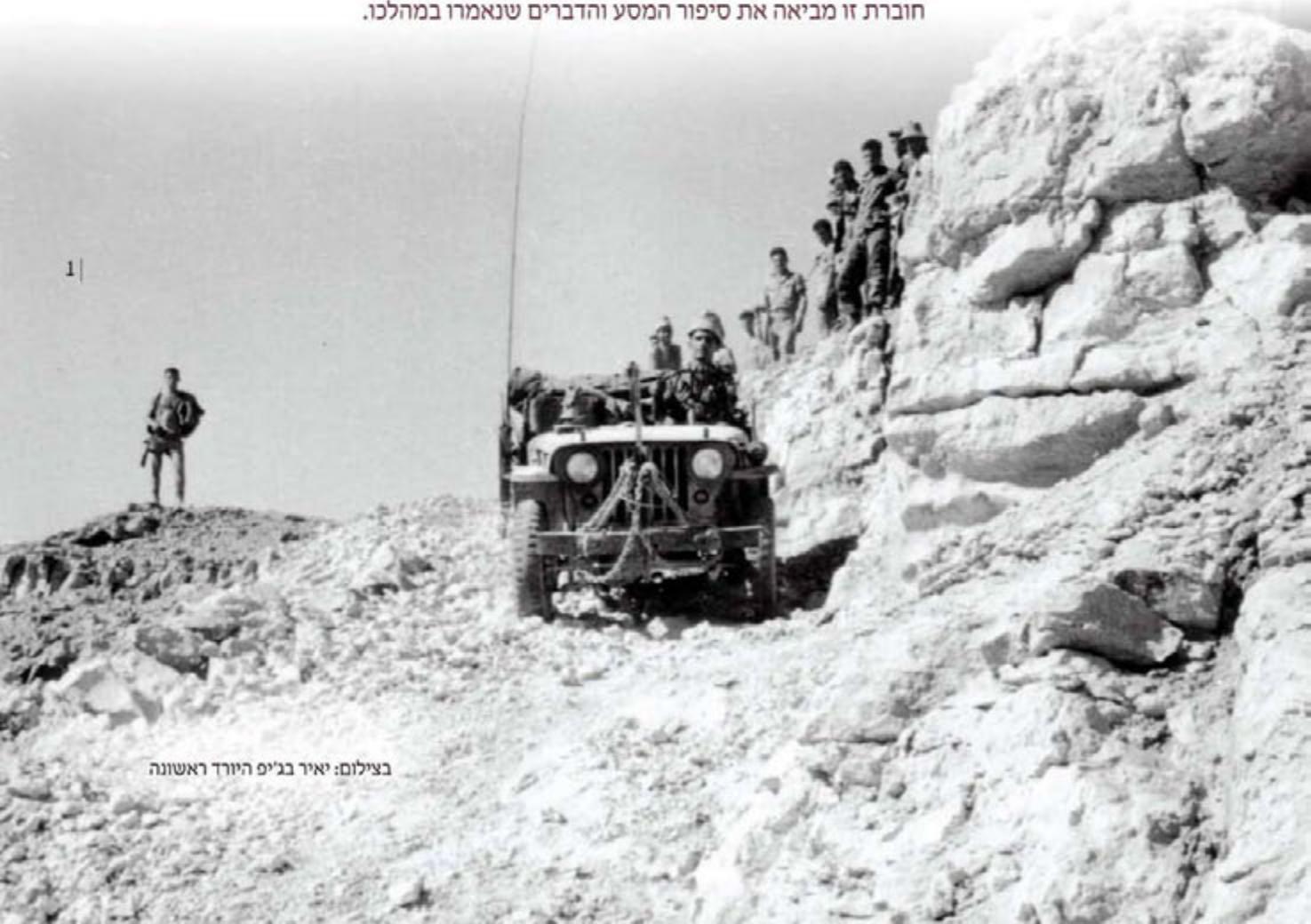
ב

ד' אלול תשי"ט, 7 בספטמבר 1959, נרג יair Feld. הוא נהרג מן המארב בנחל סרף שבנגב. היה זה בעת מסע ניוט עם חיליו מסירת הצנחנים. השנה (2009) מלאו 50 שנה לנפילתו.

משפחה פلد המורחתה קיימה בחול המועד סוכות מעין מסע ליכו בחליל אורך שבו מושמותים לייר, והוא אבני דרך בשנותו الأخيرة כמפקח סיירת הצנחנים:

- מדבר יהודה, מצדה ו"מעלה יair".
- הר אילית ו"דרך יair".
- כביש הגבול המערבי (הגבול עם מצרים), מיאלת להר שגיא ולהר חריף.
- נחל סרף.

חוורת זו מביאה את סיפורו המסע והדברים שנאמרו במהלכו.

בצלום: יair בג'יפ היורד ראשונה

‘

הפעם, החליט יאיר לשלב פעולה חינוכית בביוץ פריצת הציר. לגיסס C-60 בני נוער מההתישבות העובדת ללבודה. בהעדר אמצעי התקורת של היום, "ג'יסס" יאיר את אחיו הצעיר, נתן לו את ג'יפ המ"פ עם נהנו, ובמשך שבועיים "חرسו" את הארץ (בעיקר קיבוצים), ושותחו עם בני הנוער לשכנעם בחשיבות המשעה.

בני הנוער נענו תוך זמן לא רב. הבעייה הייתה לשכנע את היישובים לאשר להם לצאט.

מהאלוף יפה, בקש יאיר בנוסף לחומר נפץ, משאיות להסעת הנערדים אל אזור העבודה ובחזרה, וכן אמצעי מלחיה (מוחון, מים, אוחלים).

יאיר תכנן על שישה ימים. يوم לירידה לשטח, 3 ימי עבודה (בנהנחת שהדרך תיפרץ ב-3 ימים בלבד), יום לטיפול וכיף באילת ויום לחזרה.

הדרך נפרצה ביולי 1959. הסירות עבדה מנג. 833 דרומה, בקטע היותר סלי ויתר קשה. הנוער, עם ראש קבוצות מהסירות, עבדו מככיבש מעלה נטפים צפונה, לעבר הסירות. הביצוע הילך כמתוכנן, והדרך נפרצה בשלושה ימי עבודה קשה.

(על פריצת הדרכים, אפשר לקרוא ב"דרך יאיר", סיפורו של יוסף ארגמן, בהצאת הקיבוץ המאוחד, עמודים 121-125).

יאיר נהרג בעת מסע ניוט עם הסירות בד' אלול תש"ט, 7 בספטמבר 1959.

אייר פلد, בן ג'ור, בנם של שיינDEL ופינייה, גויס בשנת 1958 לשינה לצה"ל, לפיקד על סיירת הצנחנים.

יאיר היה איש לא שיגרתי. איש חושב, יצירתי, יוזם, בעל כושר ארגון וביוץ, שידוע להערכו מה ניתן לעשות עד גבול הסיכון. בין השאר, הכניס לשירות לבדיקה ולאמון אמצעים לחדרה שקטה לעומק שטח האויב, אופניים וಗמלים. במרץ 1959, שכנע את אלף פיקוד הדרום, האלוף אברהם יפה, לצורך דרך דרך מראש זוהר לים המלח. עד לא היתה קיימת עדין והכבש החידי היה כביש באר-שבע - דימונה - סדום. מסドום לעין-גדי, הייתה דרך דרך עפר סוללה. לרעיון הפריצה הייתה גם סיבה מבצעית. על הסירות הוטל למצוא ציר אפשרי להגעה לירושלים מכיוון דרום ומזרח, אם היידנים ינתקו את ירושלים ממערב, ב"פרוזדור ירושלים". לאורכו ה策יר זהה היו מדרגות סלע ומצוקים אותן היה הכרח לטפס. פריצת הדרך לים-המלח הייתה מעין "תרגול על מודל" למשימה הצפואה.

לשאלת האלוף אייר ואילו אמצעים הוא צריך, ענה שאנשי הסירות יפרצו את הירידה של מצוק העתקים בעבודת ידיים וכל שדרוש הוא כמות של חומר נפץ להתגבר על מצוקים ומדרגות סלע. בסופו של דבר, האלוף אישר.

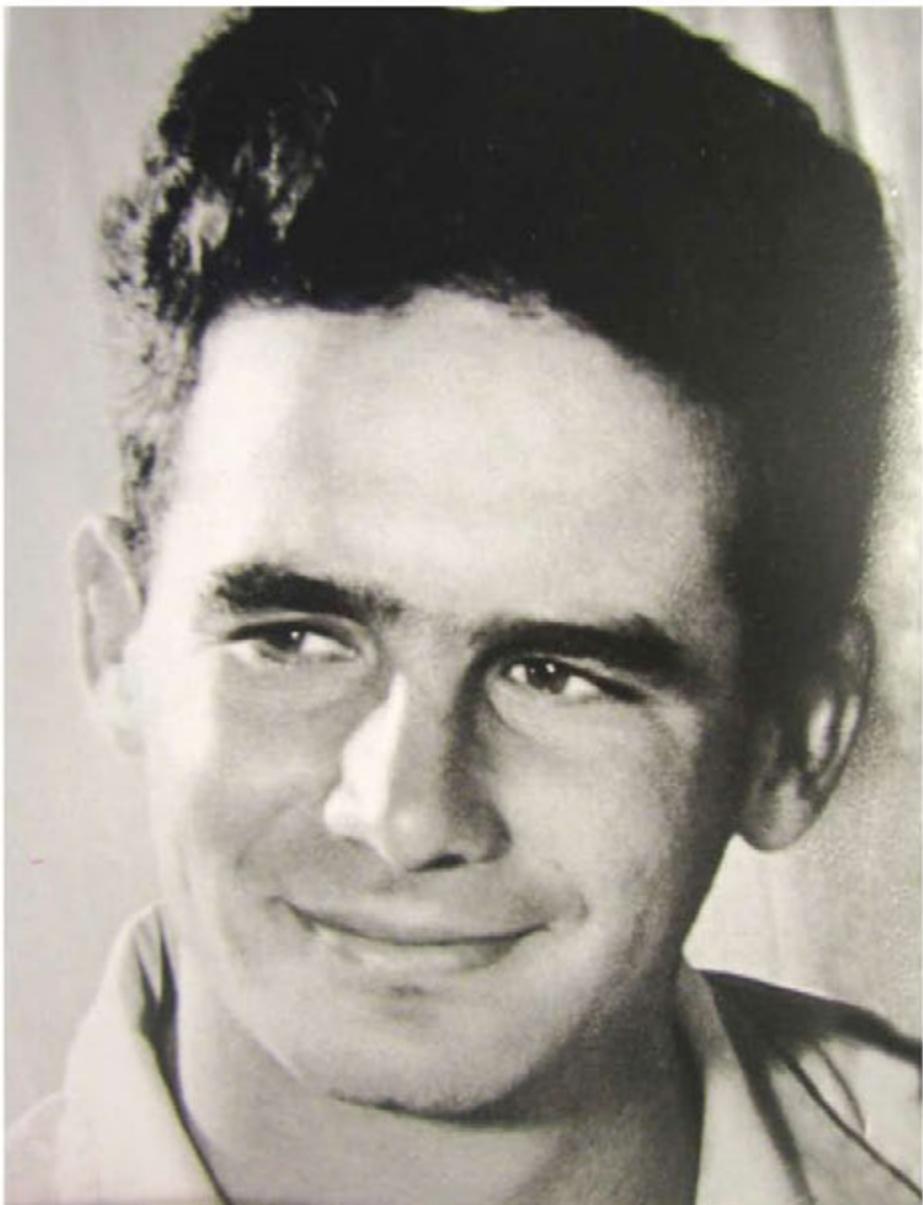
יאיר, שהיה סיר רציני, בחר את "מעלה היעלים" (נקב אום-אל-בידון) כשביל אפשרי להכשרה לתנועת רכב. בשלושה ימי עבודה ידיים, הסייעו אנשי סירות הצנחנים לירידה לרכב, וקרוואו לציר "מעלה יעלים".

אחרי ביצוע ציר "מעלה יעלים", נפגש יairo עם האלוף יפה, כדי לנוסת למשר רענון שניקר במותו כבר זמן רב. פריצת ציר לכל אורך הגבול עם מצרים, גבול סיני. בגבול זה היו שלושה קטיעים בلتיה עבירים. מצפון לדרום היו אלה: א. הר חורשה. ב. הר שגיא. ג. הקטע שמאנן בגבול 833 (כיום "הר חזקיהו") ועד מעלה נטפים (ראש-נקב). עם ה策ור, אלף הסכים מיד. פריצת הציר בדבר יהודה והארהה שאפשר, וגם הקליה על שכונע האלוף בכך. הקף העבודה הצפוי, חייב לחלקה לקטיעים.

באותה עת היה בצה"ל חשש שהמצרים והירדנים עלולים להחליט "לחחות" את הנגב, ולנתק את אילת ממדינת ישראל. לפיכך, הצעה יאיר והאלוף אישר, לפrox בשלב ראשון את הקטע הדרומי, בין מעלה נטפים ונג. 833.

ת חברי מזכירות החטיבה, 1953.

3 |

עם פינוי סיני בעקבות הסכם השלום עם מצרים, נסלו כביש הגבול המערבי הנוכחי ועליו מתנהלת התנועה כיום.

קטעים מ"דרך יאיר" המקורית עדין קיימים, בהם הקטע מעלה נתפים אל מעלה נתפים, ועד בעור מה שהיה נ.ג. 728. שם היא עולה על כביש הגבול. בקי"ט 2009 שילטה רשות הטבע והגנים את קטע הדרד שנפרץ בקי"ט 1959, בשני קצוטוי.

טקס הסרת הלוט מעל השטח שעל הר חזקיהו היה האירוע המרכזי במסענו בעקבות יאיר.

יאיר, בחיו הקצרים, השאיר את חותמו המיעוד על אנשים ועל נופים.

אנשים שדרcum הצלבה עם פועלו של יאיר הצלtrofo אלינו למסע.

רבים הגיעו לטקס על הר חזקיהו.

פריצת קטע הדרד של הר שגיא בוצעה לצרכו על ידי הסירות ומתקנים מהתנותנות הקיבוציות בחנוכה תש"כ.

ביום השלישי לנפלו, קרא האלוף אברהם יפה את "עליהם עליים" על שמו, "עללה יאיר", והקים גל-עד בראש המעלה. בקי"ט 2003, חידש גיורא גנרי מעין-חרוד (איש סירת הצנחים בעת ההיא), את הגל-עד באישור רשות שמורות הטבע. בסוכות תשס"ד, במלאת 44 שנים לנפילתו של יאיר, הוסר הלוט מעל הגל-עד המודש, בהשתתפות וותיקי הסירות ולוחמים של הימים, משפחת פلد הרחבה, חברים של יאיר ושל המשפחה, ואנשי יגור. אשר כ-60 מהם הגיעו ורוכבים על אופניים. את הדרם מעלה נתפים צפונה, לאורך גבול סיני, קרא אברהם יפה "דרך יאיר", והציב שלט בירידה מכבש מעלה נתפים לדון.

מעלה יאיר

יום א', 9.10.2009, ג'ת רצוי, ת'ת'ג, 8.30'

המסע נפתח במעלה יאיר.
חלק מאיינו עליה אותו ברגל, וחלק אף ירדו את מעלה
בוקק, בואכה המלונות.
עם ערב הדרמתו לאזור אילת,
את לינית הלילה עשוינו מי בחאן שחרות,
מי באקסניות באילת
ומי במלון אלף הכוכבים -
תחת כיפת השמיים.

עם פריצת "מעלה יעלם" ע"י הסירה.

abrahem Ifah, אלוף פיקוד הדרום, בטקס קריית מעלה יעלם ע"ש יאיר, ביום השלישי לנפילתו.
על הגולן:
"מעלה יאל לזכרו של סרן יairo פולד ז"ל,
אשר פרץ דרך בראשונה. כ' אדר ב' תש"ט, 30.3.59"

5 |

בטקס הסרת הלוט מעל הגולן. אלוף אברהם Ifah, פניה פולד, אל"מ מנחם (מן) אבירים.

בשנת 1982 חידשה רשות שמורות הטבע את הגלעד:
"מעלה יאיר, לזכר סון יairo פلد שפרק דרך זו לראשונה, כ' אדר ב' תשי"ט, 30.3.59".

בקיץ 2003 חודש הגלעד. הובא סלע מהרי ירושלים ועל הלוח נחקק:
"מעלה יairo, על שם סון יairo פلد ז"ל, מפקד סיירת הצנחנים,
אשר פרק דרך בראשונה, כ' אדר ב' תשי"ט, 30.3.1959".

למعلיה: לייאו פולד. למטה: יעל ויזקה.

למעלה: בראש מעלה בוקק, מימין: מיקי ועדי פלאג, משמאל: זיו, אילית ונעם דוד.

נחל גשרון

יום 2', י"ט אג'ן, ו' ת"ג, 5.10.2009

עם בוקר טילנו במקביל בשלושה נחלים:
הקניון האדום, נחל גשרון ונחל נתפים.
אחר הצהריים הגיעו כולם
אל ראש הר חזקיהו לטקס.

בדרכ...

שיiri בר-סלע, טל יפה ורוני בר-סלע בהפוגה בנחל גשרון.

עדנה וערדי פלג.

טקס הסרת הלוט מעל שטח "דרך יאיר"

הר חזקיהו, יומן ב', י"ז תשרי, תשע"ע, 5.10.2009

התאספנו על הר חזקיהו, הצופה אל "בקעת הירח". אל הטקס שהוכן בעזהות עוצבת "אדום" הגיע הקהל ישירות או לאחר יום טויל. הטקס נפתח בנגינת חליל של עמוס יובל מיגור ונמשך אל תוך השקעה.

דברים שנאמרו בטקס:

יאיר אלון קורא את פקודת המבצע.

ברכת רשות הטבע והגנים

ברוכים הבאים ל"דרך יאיר" ולשמורת הטבע הר אילת. עבוננו, אנשי רשות הטבע והגנים, זו היתה חוויה להכיר וללמוד על פועלו של יאיר פلد ז'ל - מפקד סיירת צנחנים, לוחם גערץ וטייל שאבב לשוטט בשבייל הארץ. זכות גודלה נפלה בחלקו להנציח את שמו של יאיר בהרי אילת ולהנחלת את מורשתו לדורות הבאים. נפעל למלא את דרך יאיר במטיילים שיצעדו לאורה, יתודעו לנופי הבראשית וילמדו את הסיפור המופלא של פריצת הדרך לאלת.

ברכה,
דורון ניסים
מנהל מחוז אילת

דחווי!

מבצע דרך היסורים
פקודת מבצע מס' 1.

פרקע: הקטע הדרומי במקפת-הארץ, משטחי קנומון של אבן נוקשה, שפכי-סלעים, מורדות תלולים של אבן, הרי גראנטיט, ערוצים عمוקים ומפלים נבוכים. בסרך-הכל - איזור שיד אלוהים העשתה שם הכל למטען לא תעבור בו דרכם לעולם.

איב: חום נורא, עייפות שבאה בעקבותינו, יבלות בידים, מים שאינם קרמים, אוכל שטוב ממנו מוגש בבית אצל אמא, ושינה שנפשקת כשבחו עוז חושך ונמשכת אחר-כך, כשבחו לבשן.

כוחותינו: חיילים, בניים ובנות מקיבוצים שונים, חבלים, נהגים וקשרים - כולם בעלי התכונות הבאות: כושר עבודה ותושיה, התמדה, יכולת לחיזיר בחום של 45 מעלות, רצון עד לבצע את המשימה וכי-מה (כל מי ששחררה לו יותר מתוכנה אחת מן הנ"ל, יכול בסעיף "אויב").

אחריות על הבידור: כל ערב תנועה קיבוצית אחרת. בערב האחרון, לאחר כשלון הערבים הקודמים, ידגימו החילונים איך לארגן ערב בידור. יאיר, יוני 1959.

על יאיר פולד - 50 שנה לנפילתו

לוחמי חטיבת הצנחנים, ולפניה יחידה 101, התנדבו לשרת בה כאשר בדרך כלל 'חבר מביא חבר', וכך היה גם עם יאיר. השיחות אותו לפני הצלופות לחטיבה לא היו פשוטות. הוא נקבע בין חובותיו לתנועה ובין רצונו להגיע לחטיבה כמפקד סיירת. לבסוף ביקש יאיר שהנוסא יובא לדין בפני אסיפה הקיבוצי.

עם מותה גור, שהיה אז סגני, הגיעו לאספת קיבוץ ביגור במנמה לשכנוע בחשיבות גיוסו של יאיר.

בקשו שנתיים. קשה לי לשחרר מה הלך באסיפה כי לאחר שהצגנו את העניין התבקשנו לעוזב והדין נערך בלבדינו. לאחר מעשה נודע לנו כי דבורי של יאיר עצמו הטו את הכח ל佗ות גיוסו. מה הייתה חשיבות העניין לחטיבה: רצינו להביא אדם ברמותו ובדמותו של יאיר כדי שבעזרתו נוכל לבש תורת הפעלה של הסירות במלחמה סדרה. יש לציין, כי לאחר "קדש" (1956) נפסקו.

פעולות הפداول נגד ישראל ואיתן חדרו פעולות התגמול מצדנו. בשיחה אתי לקרהת כניסה לתפקיד מפקד מח"ט הצנחנים, הציג הרמטכ"ל, ראל' משה דיין, את ראיית המלחמה שלו לפיה צריכה החטיבה להתכוון למלחמה סדרה במסגרת צהלית כשהיא פועלת בעומק שטח האויב, פושטת על מפקדות, מתקנים וארטילריה, מנתקת צירום ויוצרת מהומה מאחוריו קווי האויב.

יאיר, ביצירתיות שאפיינה אותו וביכולתו האנגליתית, משוחר מדף סייעת פועלות התגמול - היה האיש המתאים לסיעע בגיבוש דפוס-הפעלה חדשים לסוריה.

יאיר התנסה אישית בכל מאמץ שהטיל על פקוודי, וכך במעט בו תרגלה הישרדות של חיל בודד בתנאי הנגב, תוך ניוט בין ידים וביליה, השתtar בעצמו בתרגיל כשהוא נע לבדו בשטח.

שני בדואים משבט הсрוכנים ארבו לו בנחל סירפה, ירו בגבו ונמלטו עם נשקו וצידו, קשה היה לי לבשר דבר הירצחו למרים, וקשה אף לעמוד מול האשמה של מחנכו של יאיר, שהתנגד לגיוסו באסיפה הקיבוצי.

אתם, אנשי הסירות, שהכרתם את יאיר מקרוב יותר ממוני, דמותו ודאי עומדת חיים מול עיניכם, כפי שהיא ניצבת החיים מול עיני, לאחר חמישים שנה.

יאיר היה אדם בעל ערכים נעלימים ומפקד נערץ שנתן דוגמא אישית.
לכלכם שלום!

מן אבירים (מח"ט 35 לשעבר).
תל אביב, 18.9.2009

מח"ט הצנחנים, אל"מ מנחם אבירים (מן) נושא דברים בטקס
במלאות שלושים לנופלו של יאיר, בראש "מעלה יאיר".

דרך של יאיר דובי הלמן

מנהיגותו של יאיר חצתה, מצד אחד, את ההפרדה שבין מנהיג חברותי למנהיג צבאי, וכי שבקש אותו לחזור לצבאי ידע שיאיר יהיה מפקד מצטיין. מאידך, העמיד השירות הצבאי את יאיר לפניו דילמה של מי שלא חף ולא האמין בשירות צבאי מקצועני גרידא, או כקרירה חס וחלילה, אבל יידע שהצבא הוא כורח קיומי. ובBOR הזה יש הסתמכות רבה וגם פגעה בلتני נמנעת באנשיים הנלחמים גם הם על אידילים ומטרות נעלמות משליהם. לאיש צבא כמו יאיר, שירות צבאי הוא בבחינת דבקות במסימות שהוטלו עליו, וחוסר יכולת להתעלם או לנתקות את מצפונו מכך שהמחר הוא הריגה ופגעה קשה באנשים. נשק אף פעם אינו טהור, והוא תמיד הורג. יאיר הילך לדעתו לשורות הצבא ההתנדבותי, משומש שהאמין ובצדק, שמרבית הלוחמים של צה"ל, הולכים אל האש כדי קיומי, בלי להקל במאומה על אחרים לתוכאות המלחמה. גם היום נשאהה האבחנה החשובה זו שבין הלוחמים לבין אחרים, החושבים כתובים ומדברים בכפל של מוסר, ורצוים את הזכות לביקורת על הצבא, ללא האחוריות שמקבלים על עצם הלוחמים. במובן מסוים נשאר יאיר כדוברים של החיללים האילימים. בשפתונו העברית, יש ממשות רבת פנים למילים. "דרך של יאיר" במדבר דוקא, מכילות בקרבן את כל המשמעות שיש במילה "דרך". כל עוד אנחנו הרים היום, ואלה שיהיו אחריםינו, נמשיך להלך בדרכים שקדומים לנו סללו בהרבה תשומת לב, ואף נפרוץ דרכים חדשות, לא יפקד מוקם של אלה שמתו, בגין החיים המשיכים, המפכנים, והעלים מעלה מעלה.

יטבתא, שבת 26 בספטמבר 2009.

לאחר הירצחו של יאיר, עסקנו במה שהיה בו כדי להקהות את הכאב. הקמנו מצבות, חשבנו על נקם, גרשנו את הבדויים חוזה למצרים. ובכל אלה לא היה די. אמותיי לעצמי אז, כי היתי רוצה, שיאיר ימשיך לחיות בינו, למרות מותו.

איןני יודע מה היה בו ביair, שלמרות חיוו הקצרים כל כך, הותיר בכלacr הרבה אנשיים, שבאו ברגעו אליו, מעין תחושה שלא ניתן להם לתאר את חייהם מזאת, בלי תואר המגע הזה של יאיר. ותתייחס האם יש משה מיאיר שמשיך לחיות בנו, או שזו הייתה מכוחו שהותירה בנו צלקת בלבד.

מאז למדתי משחו על החיים ועל המתים, על החיים ועל המוות. רצף החיים אפשרי הוא גם ונוטן כשרות, אלא שככלו תלוי בבחירה של אנשים לחיות חי המשך וצף. אדם אינו מת ללא שהוא משאיר חלק מעצמו, רוח ובשר, כמו פיקודו, העובר לידי אנשים אחרים, והוא ממשיך לחיות בהם כחלק מהם. יש מי, כמו יעל, שיאיר ממשיך את חייו בהם, שלא על פיבחירהם. אבל יצורי רוחו של יאיר, יכולים להמשיך ולהיות בהם יש מי, ולאחד, שבחיי מסון גם מדמות הרוחני של יאיר. יairo עצמו חי גם הוא את היריו שנינדל ופינייה, למרות שהעולם ממנו באו, היה שונה לאורה מהעולם אותו הורשו לייר ואחיו. בחילוף הזמן, יש דברים חולפים שעובר זמן, ויש כאן שם אינם בני חלו.

פעם שלח אותי ג'ירא, להתראיין בתכנית רדיו על יאיר. אמרתי שם, ומיד התחרטתי על כן, שבראותי מה מתרחש בשנים שלאחר הרצחו, נראה לי כי יאיר נרצח שנית. התכונתי לכך, שיאיר מת בפעם השנייה, כאשר הולך ונעלם העולם הרוחני שהוא היה חלק ממנו.

עברו חמישים שנים. יש בינוינו דיון עד על משמעות הזמן שעבר. אני מניח שבין אלה שחיו עם יאיר יש האומרים לעצם של יאיר הייתה גמישות רבה, נון קוונפורמיות, כך שהיא זורם עם השינויים שחלו בנוף האנושי של ביתו וחבריו. ולמרות זאת האם נתן לתאר את יאיר כמי שמסתכל אחריה על חייו, על חייו ההוריו, בבוז, בלבול, בנימה של הרשעה, בתחשוה שללא היו אלא בזבוז?

יאיר היה יותר מהכל מהן. מהיוו דמות מקירינה, מושכת, מלהיבת, מדביקה, לא צפופה, ניתנת היה לחשוב עליי כמחנן בעל כורחו. אלא שיאיר היה מחנן בכוכנות מכוון. את אהבתו לאנשים, מלא ההערכה וההוקרה שהייתה בו להוריו וסבו ולפעול חייהם שלהם, את אהבתו פורצת הגבולות לארץ, את תחשות האחריות כלפי הסובבים אותו, הפרק למשנה ולמעשה חינוכי, להם נתן את כל מלא תשומת לבו. החלתו של יאיר לחזור לשירות הצבא, הותירה תהיות שלא ניתן מספיק זמן כדי לעמוד על פשרו.

לזכר יאיר עזריה אלון

על יאיר ידעתך עוד לפני שפגשתי אותו.

כasher הקמנו את חטיבת בני הקיבוץ המאוחד הינו זוקים לאדם שייעמוד בראש החטיבה, שלא יהיה במרחק גיל גדור מבני הנעורים, שהיה מקובל עליהם ושיהיו לו תכונות של מנהיג. עדה יגורי, חברת ועדת החינוך שהיתה מעורבת מאוד בענייני החטיבה, אמרה: יש איש צזה, בן יגורה. הוא עכשווי בזכא, אבל כאשר ישחרר הוא האיש. שמו יאיר פلد.

בקץ התקיים בגניל, ליד קיבוץ פרוד, מחנה החטיבה. יום אחד, לפנות ערבית, הופיע במחנה יאיר, כשהוא מוליך אליו אח צער, יהודיה. הם באו ברגל מיגור. עדה עשתה היכרות בינוו ומן הרגעה הראשונית היה ברור: זה האיש. אז לא הייתה קיימת עדין המילה "רְזִימָה", אבל זה מה שהיה ליAIR: בקומה, במראה, בדיבור ובכל הופעתו. הוא השתחרר מצה"ל וקיבל עליו את תפקיד מרכז החטיבה. עבדתי איתו כמה שנים והוקרטית אותו, ועקב הזמן הקצר המוקצב אזכיר רק שתי פעולות שבן הוא ניכר בכוו:

בשנת 1953 התקיים ליד שפירים מחנה החטיבה, שבסימונו נערך מצעד של בני המחנה עם תנועות הנוער החלוציות בחול אביב. היה צורך באיש מיוחד שיקים את המחנה, ניהל את כל האלפים שהשתתפו בו ויילך את המצעד. היו ליאיר עוזרים, אבל הוא היה האש שעל כתפיו הוטל כל המשא הזה, והוא עמד בו בהצלחה.

הפעל השני שבו פגשתי אותו היה "טיולי השוררת" במדבר יהודה. עד אז היה מקובל לצאת למדבר בשירותה בת מאות, בטור אוורן, כאשר המתוילים אינם חשיסים אחריות וההסברים אינם מגיעים אל כולם.

רצינו לבנות שיטה אחרת, שבה תצאננה קבועות קטנות, בית ספר אחד או שניים, והמיטילים יהיו אחרים לחלקית: מכוניות היתה אמורה להביא את הטילן לנקודת המוצא, לחזור ריקה, ואחרי כמה ימים לבוא ריקה כדי להחזיר הביתה. העלינו רעיון: המוכנית המביאה טילן תחזיר טילן שישים. הדבר היה קשור בלוגיסטיקה מסוובכת: צוריך להכין מסלול שיתאים לטילן בשני הכווינים, לעבדו עם כל ATI הספר, לצרף כיתות ולתאם זמנים. יאיר ריכז את כל המפעל הזה, למרות הספקות, והוא יצא לפועל. יאיר סיים את תפקידו בחטיבה, ולאחר כך התגייס לצבא הקבע. לא ידעת את מניעו, אבל שמרתי על מידת קשרים בינו לבין יעקבתי אחרי מפעלי: פריצת הדרכים במדבר ובנגב, מסע האופניים ודרכ הפעלתו את חניכיו. הידיעה על הירצחו הדהימה את כולנו - הדבר היה כל כך לא מתאים ליAIR, ולא היה אפשר להשלים עם כה. אחריו שנה נולד לנו בן. שמו יאיר.

בית השיטה

דברים בטקס 50 שנה לנופלו של יאיר פلد גיורא נגרי

אנשים בגיל מתקדם נוטים להיות חשובות יתרה לAMILIM, אולי כתוצאה מירידה בכושר הביצוע, ואני נמצא בקהלם. על יAIR, בעצם, הכל כבר נאמר וסופר. לכן, אני מושה לעצמי לחזור מעט מן הנהוג לומר בארועים כאלה ולהעלות מספר הגיגים. פעמים רבות, לאחר פרידה ממAdam עולה השאלה - האם נותרה אחריו מורשת? ומהי אותה מורשת? שאלה זו לדעתו, יסודה בטעות בהבנת המשוג'Morasha. לאנשים שאנו נפרדים מהם ושיחסנו להם משמעות, ישנה נוכחות בחינו.

המורשת אינה מה שמצויה עליינו, אלא אנחנו מוחליים לשינה מורשת, ומוחליים איך אנו מעצבים אותה. היא אינה בדברים הכתובים, באנדראות ובמצבות. אלו הם רק אזכור או סיפור, והם חודרים לתודעתו במקום ובזמן שבו אנו נחשפים אליהם, ומתפוגגים בזמן לאחר מכן.

כשאנו מדברים על מורשתו של אדם אנו בוחרים במקבץ ערכים, דרכי חשיבה והתנהלות, שהתבטאו בעבר בחייו של אותו אדם, והוא חשובים שהם ראויים גם לעתיד, ורוצים לתת להם נוכחות בחינו. אנחנו בונים תוך מהלך חיינו מסגרת דינמית של ערכים ודרכי פעולה המקורת לאיש, מרחיבים אותה ופתחים אותה, ובאופן טבעי - מנהלים אותה לבניינו ולأنשים הנמצאים בסביבתנו, ובכך מרחיבים את מעגל האנשים שהדומות וערכיה נוכחים גם בחיהם. וכעת כמה מילים על "דרך".

אם פאות בפני לפתח
בלב ותראש,
על ברכי לונקליג אכרע,
ספר של תים אפרש.
על איש שלקחת אתי
לעה לך זדי בירה,
טופת צלמים, הנגלה אל תי
בנבי הרים – עפדי משלגה.
הוא מפלא על כתפי,
הוא סעד לבל כושלת,
ר��ור לי בצתת דרכים,
אגעלאור לסתינה מטולטלת.
בפני, בפני מזוה ונן,
הנני מצהיר ומבטית:
קוגם, לא את לאסר,
אף בלא תוחלת,
קרבות-מperf אבודים
על שמייה תגחלת....

אם פאות לעלה לך זדי,
אליל המפעע לקבור,
נמצא צודים על עקבות,
זה שנות דור.
עקובקי של קאייש, הנגב
בחוד אספת אבקני,
ברגלו הבוטחת מוליך את הטור,
קהולה וקרב עד אליו.

ג'ירא נגרי, 19.10.99

ישראל גלוברמן שר "כיבוי אוורות".

המונה הפשט והשגור "דרך" - הוא תוארי המוביל למקום או אפשר מעבר באזורי מסויים. דרכים אלה נקראות בדרך-כל עפ"י המטרה שהיא הנו משרות. כמו: "דרך החוגנים", "דרך הבשימים", "דרך היין". ולפעמים הן נושאות שמות אנשים כדי להזכיר את שם מבלי שהוא קשור ישירות לדרכו. אך דרך מבוסנה הרחבה יותר הנה מגוון פעולות באופי מיוחד, ופרי מחשבה יהודית, הננקטות כדי להשיג מטרה. חשיבותה של הדרך מבוסנה זה היא ראשונה במעלה, ולעתים אף תנאי להשתגת המטרה. לפניה זו מה כשהיית צער, שרתתני במילאים באחת מיחידות העילית במסגרת פלגה לפיתוחו אמצעי לחימה.

פלגה זו פולה - על פי מורשתו של יאיר - במסגרת היחידה, ותקידה היה לפתח ולתת בידי היחידה אמצעים מיוחדים שיאפשרו ביצועם של מבצעים ספציפיים.

בשלב מסוים התקיים ביחידת דיוון בדבר הצורך לקיים פלה כזו בתוכה. הטענה הייתה - אנחנו יודעים לפתח לוחמים עם כושר של ארונות. אך נושאים טכניםים אינם בתחום התמחותנו, יש אם כן להעביר את פיתוח האמצעים ליחידה טכנית ומוכשרת לכך, והיא תספק לנו את האמצעים הדורשים.

תשוביתי הייתה - לוחמים כארונות, המסוגלים לבצע כל דבר, אם לא תימצא להם הדרך לhayud המבצע - הארויות ישארו בבית, רובצים ומפהקים בצל עצי השיטה. אם לא תשלוט בהשתתfaction האמצעים המתאימים לדרכי הפעולה שלך, גוף טכני מנוקך יכתיב לך מה אתה יכול, ומה אין יכול לבצע.

להשתתfaction הדרך מבוסנה זה דודושים דפוסי חסיבה ופעולות כמו: ייצוריות בלתי נדלית בהעמדת חלופות לדרך הפעולה. בחירת החלטה הנאותה מתוכן.

דרישה יכולה לצפות את נקודות התויפה והקשifs - ומן תשוביות נאותות להם. שיטות בהעמדת הדרכ ב מבחון היתכנות, תוך עיריכת התאמות ושינויים. גמישות ביצירת דרכים החליפות במקורה שדברים משתבשים.

ועל כולם - כשר מנהיגות, ניהול וארגון - וביצוע מדויק. דברים אלה אמרו לגביהם החלטה ארגונית, אפילו לגביהם ארגונו של ארוועה.

כל אלה הם בשבייל "דרך יאיר".

הדרך הפרושה כאן זה 50 שנה נושאת אותם על גבה -
כמורותתו של יאיר פלד.

ען חרוד, 5.10.2009

אייה עם בתה ענבל בר-סלע.

היהתי בלבד בחדר. קראתי והשכט ירדה אט-אט. בשקט נפתחה הדלת ואתה בפתחה. לגופך התמייר מכנסיים ונעלימים של צבא, גופה לבנה והחולצה על הכתף. הופעתית והתרגשתי. שאלת: "אייפה ההורדים?" סיפרתי לך שהם בחבראה בבניין-אורן. צנחה לתוך הקורסה. דיברנו מעט ו... נרדמת.

כל כך עזיף הייתה ומואכזב. הערב ירד. בחוץ החשיך ולאחר מכן, כשחתעורה אמרות שאתה זוקק לשינה ו"בוקר טובו וניסע להורים".

נסענו בג'יפ הצבעי הקטן ולשםחותם של ההורים לא היה גבול. אמא הצטערה מאוד שלא קיבלו את פניך בבית - אבל מי ידע שתבוא? חזרנו ליגור דרך שוציאיה הקטנה - כי זה מה שאהבת - את הכרמל, את הנופים הפתוחים היפים ועד היום אני לא יודעת אם הבחנת באושר שהיא בי בבלוי המשותף שלנו שהיה מஹל בפחד מהניסייה בדרך ה策ה והתוללה, ובגאותה עליר, אהוב, אהוב ושלו.

נפרדונו בכניותה בבית. רצית להספיק להיות עם מרימות שלשותך, אהבתך העדינה והשקטה חסרות לי עד מאד, למרות שגילויים יותר מכפול מהגיל בו הייתה כשהיהן קופדו בנחל סרפנד.

נהוג לומר שהכאב מתקהה בחולף הזמן. הכאב משתנה. לעיתים מסעיר ואחר-כך שוכן ונרגע. והוא בתוכי - עם כל מה שבוי.

האם איבדתי אח בכור אהוב כל-כך כדי שארגייש ואבן כאב של אחרים?

יכולה תיכון לחולם ולבעץ בנחישות - הן לפלא בעיני, גם היום. הדריכים שנפרצו בזכותך הון דוגמא לאלה. המקום בו אנו עומדים עכשווי, ממחיש את אייר שלנו ו... הדרך עודנה נפקחת לאורך... עבור כל החולמים, האוהבים והמאמנים שנוכל לקשיים **באرض הארץ**.

כל-כך הרבה כאב יש בארץ הארץ.
ואיזה אבא יכולת להיות...
חולתנה. אלול תשס"ט

50 שנה עברו....

50 שנים שהם חודשים חדשים, שבועות, ימים, שעות, דקות, של מחשבות ומעשים, שמחות וכאב מתמשך. כשדיברנו על מה מתאים וראו להיאמר בטקס בהר חזקיהו, אמר לי גיורא: את תדברי. יש לך מה להגיד. את אחותנו!

(bahatkanosiot sheachari mot manhem, neumi v'mikal gal ctabti v'gom karati ul alchi haahovim - ul hakesher humrok aiym. Yair nashar chotom, mbeli yicolat legavut - la b'dibor v'af la batkiba yisraha).

רק עכשו, 50 שנה אחריו, הצלחתו לכתוב דברים שהוו קבוריים במעטיקי, עם הרבה כאב ורבה סימני שלאה, המופנות הפלדיות עצרה - הסכר או המגעול היו מפלדה.

אשתף אתכם בחלקים ממה שכתבת. אפתח בכך שיאיר כבן להוריינו, שיינדל ופיניה, ספג מינוקתו וגדל עד בחורות, עם הידע וההבנה שזאת הארץ שלנו ואין לנו בילתה. בה נחיה, אותה נכיר בכל חושינו, נתרום לפיתוחה, לאהבה אותה ולשמירה עליה כפי יכולתנו וכישורינו.

את מה שספג יair מההורים לך, כרע למරחקים ארוכים, ובמעט דיבור ורבה מעשים, העביר לנו - אחוי.

בכל מעשיינו ידע לאחוב ולעדוז. התלבט וידע להחליט. יair היה נחוש לבצע, להתקדם, לשפר תוך עשייה משפטת. היו קצרים ואני גדلت וברגת בצל הילתו, לאור אהבתו ומעשי, כשבאהלה שזרום היגון העמוק, השבירה הגדולה (המופנתה) של אמא ואבא. ושלנו - חמשת אחוי.

עשינו מאמצים לkom, לקומם ולאחות. הדיבור על יair היה רב. הדיבור על תחשותינו היה זעום כי אם מדברים... בוכים ואני לא ראתי מעולם מישחו מבני משפחתנו הקורובה, בוכה. המסר לי, הקטנה, היה ברור: הלב שבור, אבל הדמעות זולגות פנימה. אנחנו - מתמודדים.

כן, יair, במשפחה שלנו מיעטו לדבר על כל שנחרכ ונהרך. עשו, בנו, הנציחו: כל דרך שנייה את הכאב, שעודה, ولو במשהו, להרים את הראש ולהתמודד עם אי-היוון ולהיות רואיים לך.

פעמים רבות הלכתי או רצתי אחורי אנשים שחשבתי שאתה, מאחור... אבל לא. ואני לא ידעת, אייפה בಗוף, אכל את כל הצוער, את הכאב, את הגעוגעים העצומים ששלהו בי ענפים חומיים וקשיים לצמוח דרכם. וגם את הкус ואי-היכולת להבין: למה? כעס שגרם לכאב מסווג נוספת. אחר.

מעט כל-כך ראתי אותך בשנה בה הייתה בסירית. ב��שי הגעת. בחלומות הופעת לי עוד שנים אחרי שנרצחת. חלומות קשיים...
זכיתי לראות אותך בשישי-שבת האחרונים בחויר.

מרים עם ננדתָה, אוֹר.

דברי מרימות

חזק, ברור שמיד יתעורר, שמיד יקום ויתן דוגמה אישית - לא פקודות, רק דוגמה אישית המזמין את החבRIA (חיליו!!!) לקום ולעשות כמוותו.

ניסיתי לכתוב מספר מילים לטקס ולא לבדוק החלטתי, אבל מה שרציתי לומר הוא שטעיתי בעבר. טuiteyi כسامרתי שהוא לא השאיר מורשת מנוסחת. נכון. והוא לא השאיר מילים. אבל הוא השאיר דוגמה, דוגמה בלתי נשכחת. דוגמה שננטמעה בתוך השבילים, בתוך הסלעים שהוא סתו בידים כדי לאפשר לג'יפים לעבר, הוא השאיר את דמותו מהדחתה במעלה היעלים שהפרק למלחה יאיר, את אמונתו ודבקותו על עולות מו הדריך היורדת מניננה דרומה.

בשבילו הוא היה חלק מן הנוף. חלק מתשתיית הארץ הזאת. חלק מן ההיסטוריה שלה.

יהי זכרו ברוך.

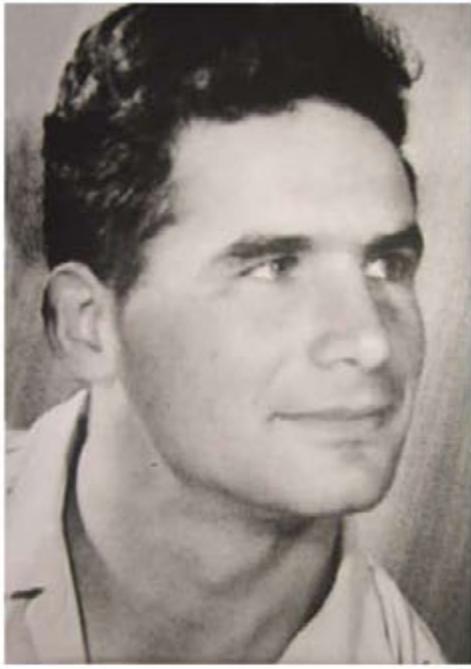
כאשר יair נפל ניסו חבריו להנציח את זכרו בספר. לא שיתפה פעולה. הרגשתי שאט יair האמתי, רב הפנים, לא יצליחו לתאר.

לפניהם שלושים שנה, לקרהת הוצאה הספר "דרך יair", בהקדמה לפרוסום חלק מן הhtarctbotot ביןינו, חזרותי וכותבתני:

"לא איש דברים היה, ולא השאיר אחריו מורשת מנוסחת. הדמות כבדת הפה במקצת נותרה אילמת גם לאחר מותה".

לאחרונה העביר לי יודקה באינטרנט קובץ צילומים של הארכטי. באחדים מהם רואים את יair רוכן על הממושך - גב חשוף אחד בתוך שורת גבות חסופים אחרים. באחד הצילומים, צילום של מנוחה, הוא שkeep בעינה عمוקה. הוא שוכב אפרקיון, פניו בשמש מלאה, לפני השמים, כלי העבודה ומיכיר הקשר לידיו. מתוך עומק השינה רואים את העיניים אבל ברור שהוא

בכל שנה בשתיים עשרה השנים האחרונות, המכינה הקדם צבאית ביתיר מטפסת "על זמן" את "מעלה יאיר". והזמן נקבע לא לפני הראשו, אלא לפי האחרון במסגרת, כמו ביחידה שחזקה נמדד בחוליה החלשה בשרשראת.

**יש הניצבים אל מול התהום
במבט מזלץ, מלמעלה למטה,
ובתווחת עליונות ואויר
פסגות מרגנן מניצחים את
התהום.**

**ויש הניצבים מתחת למצוק
צופים בערווה ובקנה אל
היעלים קלות הרגליים -
והטיפוס, ומתוכלים -
נשארים למטה. ויש
שיודעים לגשר, לפrown דרור
חדרה...**

**בתקופה זו עם תהומות
מאימות להפריד אנחנו
זוקקים ליירים ולאחרים
שיפרצו את הדרכן בין הלבבות.**

הרבר משה הגר-לאו,
ראש המכינה הקדם צבאית ביתיר.

קרה יעל:

"דרך יאיר"

ע"ש סון יאיר פلد ז"ל

בחנוכה תשכ"ב (1960), פרצו חיליל סיירת הצנחנים וכמאה אנשי קיבוצים את העליה להר שנייה, כהמשך לפועלו של יאיר.

אלף פיקוד הדרום דאץ', האלוף אברהם יפה, קבע את שם הדרך לזכרו, "דרך יאיר".

במשך כ-20 שנה הייתה "דרך יאיר" "דרך הפטרולים" לאורק גבול מצרים, והמעבר היחיד האפשרי לעבר אילית, במקביל לכיביש הערבה. יאיר היה טיל וסיר, מפקד נערץ על חילילו.

...אם תאות לך לך לך
אליל הפעע לחבור
נפצע צועדים על עקבות
זה שנות דור..."

"דרך יאיר" הדריך לאורק גבול ישראל-מצרים, מהר יוואש (ראש "מעלה אילית") ועד הר שנייה. קטע הדרך מגבעה זו, הר חזקה (אז נג. 833), ועד הריוואש (ראש "מעלה אילית" אז "ראש אל-נאקב") נפרץ לראשונה ביולי 1959 ביזמתו ובתכנונו של סון יאיר פلد, בן יגור, מפקד סיירת הצנחנים. בלבד מחשיבותה הבטחונית של הדרכן לאורק הגבול, בשטח בלתי עברי, ראה יאיר בפריצתה מעשה חינוכי חשוב, וגיס כשייסים בני נוער מהתנועות הקיבוציות, אשר ראו בכך משימה לאומית, ועבדו שכם אחד עם חיליל הסיירת. בתום שלושה ימי עבודה ימים מאומצת, עבר הרכב הראשוני את הדרך. בחודשים לאחר פריצת הדרך, ב-7.9.1959, נהרג יאיר פلد בנחל סרפנד בגב, בעת מסע ניוט עם חילילו.

השלטו המציגו את קטע הדרך ממעלה נתפיים ועד נג. 833 (הר חזקה):

**"דרך יאיר. דרך זו נפרצה
לראשונה ביולי 1959 ביזמתו
ובפיקודו של סון יאיר פلد ז"ל,
מפקד סיירת הצנחנים. פריצת
הדרך נעשתה בעבודת ידים בידי
חיליל הסיירת בשיתוף בני נוער
מההתנועות הקיבוציות."**

כל מסיירת הצנחים קורא את דבריו כו, מיח"ט הצנחים לשעבר.

ירדקה ויעל, "שיכון קודוקודים".

בני נוער בני 65

לפני יציאתנו למסע, פניו -
באמצעות הדואר -
האלקטронី בעיקר -
אל הנעור שהשתתף אז
בפריצת הדורן,
עם הסירות.
כתבנו כר:

"ביוולי 1959 פרצו 60 בני נוער
משלושת התנועות הקיבוציות,
בשייחוך עם חיילי סיירת
הצנחים, דרך לרכב לאורן
גבולה המערבי של המדינה, בין
אבן גבול 833 לראס-אל-נקב.

הדרך אפשרה הגיעו לאילת מצפון מערב.
יפגשו ביום שני, 'חול המועד סוכות', י'ז תשרי תש"ע,
5 באוקטובר 2009, בשעה 16:00 לטקס הסרת הלוט
על השלט שעל "הר חזקיהו". חלום ישתחפו במסע
שיחל يوم קודם, 4 באוקטובר, וימשך עד 6 באוקטובר.
אנו מנסים לאטור את אותם 60 בני נוער שהשתתפו
במבצע, כדי להזמין להשתתף בטקס (וע"פ רצונם
גם במסע).

לאחר נפילתו של יair קבע אלוף פיקוד הדרום, האלוף
 אברהם יפה ז"ל, את שם הדרך, "דרך יair".

השנה מלאו 50 שנה לנפילתו של יair, כמו גם 50
שנה לפריצת הדרך. רשות שמורות הטבע והגנים
לאומיים משלחת בימים אלה את קטע הדרך זה,
בשימוש המתאר את סיפורו פריצת הדרך. משפחת

הסרת הלוט מעל השלט. מימין לשמאל: דורון ניסים (מנהל מחוז אילת ברשות), רוחיק חן, יונתן (חיל סיירת הצנחים).

זמן קצר לאחר מכן הגיעו לתגובהם, וביניהם המכתב הבא:

אח'י, דוד דימנטין ז"ל, היה בין פורצי הדרכ

פורצים את הדרכ. יאיר מימין.

למשפחה פلد שלום!

המייל שלכם על דרך איר יהה מרוגש מאוד. אני זכרת כליה את אח'י דוד משתתף במבצע זהה בהתקפות רבות. השם יאיר פلد היה מוכר היטב בבית. לימים התגייס אח'י לסייע הצענים ושם נהרג מפליטת כדור של אחד מחבריו.

אח'י צרך היה להיות היום בן 67. את אורי ואת כל בני משפחת הדרי הכרתי בהר גיא.

במי תום היה עם רונן בשירות. את איה הכרתי בקורס המדריכים ביגור. תבורכו על המפעל היפה, בברכה,

לע'א (מהגושים)
ולל (מגבעת השלושה) ברוסטין.
הגושרים.

גם ניל היתה שם

אני זכרת כמה ימים היו שם, נדמה לי שלושה, כשבורנו - הצפוניים - היה עוד יום נסעה לכל כיוון. בין היתר טילנו לעין נתפים. חזרנו עם תחושה של חוויה ועשיה. בתקופתנו, ננערים - זו לא הייתה מילה גסה. מאוחר יותר שמענו על מותו של אורי אמרן ז"ל בתאונת, ועל הרצח של יאיר.

אותנו ליווה העשיה זו משך פרק זמן ארוך. יצאתי יחד עם חברתי עדנה למפגש שארגן יודקה לחדרו של יאיר, במלאת 50 שנה לנופלו. היו אלה שלושה ימים מאד מרגשים עבורי, ששיאם היה הטקס וגילוי המצבה בהר חזקיהו. מעט מאוד אנשים החרתי מבין הבאים, אך את אלה שהחרתי היה מרוגש לפגוש. לסיקום המפגש אני יכול לומר שהיה מרגש מאוד, ואני מסירה את הכוונה לפני יודקה, על הארגון המופת, על החשיבה על כל פרט ועל המפגש עצמו. היום עברים בכבישים סלולים בכל אותן מקומות שפעם לא היו. לו היה זוכה לראות זאת, יאיר, עם החזון שלו!

היום, לצערי, אין את אותה תחושת שליחות שהיא פעם, וחבל שהdagשים של החוויה והעשיה מאוד השתנו.

תודה לירודה ולצוחת שעשו במלאה ובargon המפגש. יש לך ותודה.

על ש'א, הגושרים.

יום אחד נתקלתי, בדואר האלקטרוני שלי, במודעה המחפש את אחי בני ובנות חטיבת הקיבוצים שהיו שותפים למבצע של סילילת דרך ייחד עם סיירת הצענים באזורי אילת - עין נתפים. על המכתב היה כתום: יודקה פلد.

חויר עליה על פני זכרונות נostalgia צפו. את יודקה ואביגיל הכרתי בנסיבות מסוימות. הרמוני טלפון ליזוקה והוא היה מעט מופשט - כן, הייתי בתווך אותה חבורה של בני משקים שהוא בסליליה. מהגושים היו מספר חברים נספסים בני כתתי, שניים מהם נהרגו בעקבות נסיבות שונות.

ניסיתי להזכיר בשמות נוספים, ואני יודעת לכמה מהם הגיעו המודעה, והאם הם כאן, והאם הם איתנו. מה שאני זכרת מאותם ימים שהיה יתרפתויות למבצעים וליציאות לפעלויות.

אספו אותנו במשאית צבאיית. בסיס היציאה לעובדה היה ירידת אוול, מטבח שדה וברזיה. לשון שנו בשקי שנייה, היציאה הייתה מוקדם בבוקר. העבודה הייתה פינוי של מבנים מהנתיב לשוללים בכל מיני אמצעים - בידים, בمعدדים, בטוריות ובכל כלי עזר מצוין. בשעות החמות הייתה הפסקה ואח"כ נמשכה העבודה עד רדת החשיכה. בעבר ישבנו סביבה מודורה עד שנפלנו עייפים ושודדים. עבורי היה זוכה הרפקה, כשלען אנשי הסיירת הבטו בהערכתה מרובה.

**שלשה קטיעים שככבה איה בד' אלול תשס"ט.
קטיעים אלה היו הבסיס לדברים, שאיה אמרה בטקס.
הבאנו אותם כמוותיהם.**

ת חילת ספטמבר 1959 – ראשית אלול. יום יפה. אחרי הצהרים. אחר הליימודים. כולנו בדשא בין נזירים. שתי כתות ט'. מוחקים. צוחקים. ירוק ותכלת נזירים. ופתאום, בזווית העון, אני רואה את מוחם, בגדיג עבודה, טס במהירות על האופניים. עוצר ובצעד מהיר מגע אליו: "אמא קוראת לך. תבוא עכשו לחדר". מה? למה? איך? לא יודעת, לא מבינה. מוחם נסער. חזר מהר אל אופניו ונעלם... הলכת. לא זכרת אם מיהרתי, אם רצתי. זכרת שפתחתי את הדלת ומול עיני – אמא יושבת ליד השולחן, גווה מופנה אל החלון, שורה סתוור וסביבה אנשים (ד"ר מרים עוגן, בתיה האחות בוגדי הלבן וכו'). אמא פורשת אליו זרועותיה אוספת אותה אל ברכייה ובמאיץ אידיר לאותו: "אייר נפצע. הוא פצוע קשה מאד. לא יודעים אם יהיה". אמא לא מצילה להגיד את המלים. את האמת הנוראה. אני מובלבלת. המחשבות רצות – מסתחררות: מה עושים? איך הוא? למה באו הנה כל האנשים? ומה אני אמרה לעשות עם מה שאמרת לי, אמא?

olumn דואגים לאמא. איך אבא? ומוחם? (אחרי ימים ספור ליהם נסעו לזהות...). איתי אבא ומוחם לא דברו על מה שראו, מה שנזכר בלבם.

נשארתי עם אמא ואנשים באו והלכו. דיברו בשקט וכברليل. אמא ביל כוחות, עכשו במטה (נתנו לה משהו?) ואני יצאת בשקט אל הערב החשוך. לאן אלר? הכאב מחלחל. אני הולכת לכתה להכין שיעורים... מקווה שאין שם כבר אף אחד. אני עליה לקומה השנייה, לכתחה האמצעית. אור בכיתה, הבנים רוכנים על מחברותיהם מרימים ראש ומיד מרכינס. התישיבתי. והזאת מחברתו... לא ראתי כלום. נחשול של בכיה פרץ ממנה – שקט וסוחף. הבנים נובכים. לא יודעים מה עושים. ברגע של הפוגה שמעתי מישחו לוחש: "למה היא באה?" או "מה פටאות היא באה הנה?" ואני תופסת שאין לא אמרה להיות פה עכשי. אבל איך כן? לאן אלך עם הבכי, עם הבלבול?... בבית שב"כרם", בחדר שלי, חושך. הבנות ישנות? הכרית טוביה אליל, סופגת את דמעותי. השמייכה מעלה הראש, שלא ישםעו. הכרית שידעה את מצוקותי לילות רבים ואפשרה לי לkom מדי-בוקר לעולם אחר מזה שהכרתי עד אז, ולהיות רואה – כן זה מה שהרגשתני שמצוינים ממני כולם: להיות רואה לאחיה הגדול שככל-כך דיברו בשבחו.

לא ראתי, מעולם, מישחו מבני משפחתנו הקרובה, בוכה. המשור ל', הקטנה, היה ברור: הלב שבור אבל הדמעות זולגות פנימה. אנחנו מתמודדים... רק פעם, אחת וחידה, בכח בונחותי – בקרבת אבא שלי, שלו: בתום ביקור פטע קצר, שלי, ביגור חיבק

מ קרה לנו בקץ ההוא לפני 50 שנים? מכיה נוראה שניחתה על אמא ואבא, עליינו – אחיך,omid התברר לי שעל אנשים רבים שהכירו אותה, שהעירכו, שאהבו.

מוטcit צער היתי בשקט, בחושך – תרתי-משמע. במשפה שלנו לא דיברו על כל שנחכר ונחרך. עסקו, עשו, בנו, הנציחו: כל דרך שניתבה את הכאב, שעוזרה, ولو במשהו, להרים את הראש ולהתמודד עם אי-היוות ולהיות ראויים לה.

פעמים ורבות הלכתי או רצתי אחרי אנשים שחשבתי שם אתה, מאחו... אבל לא. ואני לא דעתך איפה בಗוף אכיל את כל הצער, את הכאב, את הגעגועים העצומים שלו בי ענפים חומים וקשים לצמוח דרכם. וכן, איך, את הכאב ואי-היכולת להבין למה.

כעס שגרם לכלב מסוג נוסף, אחר. מעת כל-כך ראתי אותך בשנה בה הייתה בסירות. בkowski הגעת. בחלומות הופעת לי עוד שנים אחרי שנרצחת. חלומות קשים.

זכיתי לראות אותך בשישי-שבת האחרונים בחויר. היתי לבד בחדר. קראתי והשכית ירדה אט-אט. בשקט נפתחה הדלת ואתה בפתח. לגוף התמיר מכנסיים ונעליים של צבא, גופיה לבנה והחולצה על הכתף. הופתעתני והתרגשתי. שאלת: "איזה ההורומים?" סיפرت לך שם בהבראה בבית-ארון. צנחה לתוך הקורסה. דיברנו מעט... ונדמות. כל כך עיף היה ומאוכזב. הערב ירד. בחוץ החשיך ולאחר מכן, כשהתעוררת אמרת שאתה זוקק לשינה ו"בבוקר תבואו וניסע להורים".

נסענו בג'פ' הצבאי הקטן ולש machatom של ההורים לא היה גבול. אמא הצטערה מאוד שלא קיבלו את פנוי בית – אבל מי ידע שתבוא? חזרנו לגור דורך שווייצריה הקטנה – כי מה שאהבת – את הכרמל, את הנופים הפתוחים היפים וуд היום אני לא יודעת אם הבחנת באושר שהיא בביilio המשוחרר שלנו שהיא מהול בפחד מהנסעה בדרך ה策ה והטלולה, ובגאוות עלייר, אהוב, אהוב ושלו.

נפרדנו בכניסה לבית. רצית להספיק להיות עם מרים לפני תום השבת – ולא ידעתי שזו פרידה לנצח, שאחריה יבואו כאב, דמעות וגעגוע וערוב-ערוב עם אמא שהכאב וה"צלקת שלא מגלה" בה סוגרים אותה, ואבא חסן וחזק שליבו נשבר בקרבו... ומית פתאום ביום בו ילדתי את בני. ואמא, בלי שנייכם, דעכה וככחה.

בת 14 היתי כשןרצחת. לא דיברו איתי על מה שהיה בלבבי ובמחשבותי. אודוטיך דיברו וסיפרו וענן של אהבה מעלה. שמו עליינו מלמעלה אח אהוב.

את מה שספג יair מההורים לכה, כרץ למරחקים
ארוכים ובמעט דבר ורבה מעשים העביר לכל אחד
ואחות מأتנו - אחיו.

בכל מעשיו ידע לאחוב ולעוזר. התלבט וידע להחליט.
יאיר היה נחוש בצע, להתקדם, לשפר תור עשייה
משמעות. חיו היי קצרים ואני גדלתי ובגרתי בצל
חובקים ולא ידעת שזהו חיבוק אבاهי-אהוב אחרון.
אבא נפטר ביום בו ילדתי אתبني. את אהבתו העברי,
העמק, השבירה הגדולה (המופנמת) של אמא ואבא
שלנו - חמשת אחיו, ושל רביהם שדיברו אודוטוי וניסו
לתמות. עשינו מאמצים לקום, לקומם ולאחות. הדיבור
על יair היה רב. הדיבור על תחושותינו היה זעום.
לילות רבים הוא היה בחולמותי, חלומות קשים,
כנראה, בשל געגועי אליו.

גדלת לי עשייה מגוננת, כשיאיר מאיר את הדרך
ואישיותו היפה מושכת להתקדם. לא יותר. לפועל
מהדור הקשובה ומחשבה ולראות בכל אדם את הטוב
שיש בו. יכולתו לחלום ולבצע בנחישות היא לפחות
בעיני, גם היום.

הדרךם שנפרצו בזכותו הן דוגמה לאלה.
שלוותו, אהבתו העדינה והשקטה חסרות לי עד מWOOD,
למרות שגיל הים יותר מכפול מהגיל בו היה כשרצחה
בנהל סופד.

נהוג לומר שהכאב מתקהה בחולוף השנים. הכאב
משתנה. לעיתים מסעיר ואז שוכן ונרגע והוא - אני,
ואיתי, עם כל מה שבוי.
האם איבדתי אותך אהוב כל-כך כדי להרוגך ולהבעין
כאב של אחרים?

המקום בו אנחנו עומדים עכשו ממחיש את יair
שלנו ו"הדרך יודינה נפקחת לאור..."
עבור כל החלומים, האוהבים והאמינים שנוכלים
לקשיים בארץ זאת.

ד' באלוול תשס"ט.
אהיה - חולתה.

אותי אבא לפרידה. הייתה עם בטן ענקית בסוף הריוון.
פרק-הכבי הבלתי-נסלט של אבא המסotti. אבא
שכל השנים התאים לחזק את כולנו - בוכה. מחבך
ובוכה. (עד אותה פרידה כשאבא דיבר איתי על יair
הוא עטה על פניו ארשת חתומה ומואוד עצורה). עמדנו
חובקים ולא ידעת שזהו חיבוק אבاهי-אהוב אחרון.
אבא נפטר ביום בו ילדתי את בני. את אהבתו העברי,
דרךי, לנכד שלא הכיר, שקיבל את השם יair.
כל-כך הרבהocabiy שבסארץ זאת...
ואיזה אבא יכול להיות...).

50

שנה עברו. 50 שנים שהם חדשים, שבועות,
ימים, שעות, דקות - של מעשים ומחשובות, שמחות
וכאב מתחמץ. כשדיברנו על מה מתאים וראו שי אמר
בטקס בהר חקיירו, אמר לי ג'ירוא:

תדברי. יש לך מה להגיד. את אחותו!
(בחתנסויות שאחרי מות מנחם, נעמי ומיכאל גל
כתבתי גם קרואטי על אחיו האחובים - על הקשר
העמוק איתם. יair נשאר חתום מבלי יכולת לגעת -
לא בדברו ואף לא בכתיבת ישירה).
לא אוכל לשטר אתכם במה שכתבתם בעקבות אותה
שיחה. אליה (באופן מקרי), הctrpr קטע מס'ר
שתווארה בו חוותה, דומה מאוד, לתחושות שחוויתני,
בפנישתי האחרון עמו יair,achi.
הנחתתי את הספר וקמתי לכתוב).

כתבתי דברים שהיו קבועים בעמוקי עםocabiy גדול
והרבה סימני שאלה. המופנמות הפלנית עצרה -
הסכר או המנעול היו מפלדה. אומר רק שיair כבוי
להורינו, שיינדל ופיניה, ספג מינוקתו וגדל עד ברחותנו,
עם הידיעה וההבנה שזאת הארץ שלנו ואין לנו בלטה.
בנהחיה, אותה נכיר בכל חוותינו נתרים לפיתוחה,
לאהבה אותה ולשמירה עליה כפי יכולתנו וכישורנו.

יום 2', י"ט אדרי, י'תס"ג, 6.10.2009

בנהל סופד

לאחר ארוחת ערב בחאן שחרות, ערב שירה וסיפורים סביב למדורה, התפזרנו
לلينת הלילה. עם בוקר יצאנו לטויל בכביש הגבול המערבי עד הר שגיא.
לאחר המתנה לא קצרה לאישורי היצה"ל לימי לפתיחת השער אל דרך הגבול,
יצאנו - שירה ארוכה של ג'יפים, רכבי נסעים ואוטובוס - אל הדרך. לאורך
קיבלו הסברים מיזודה, גדי מרון ועזריה אלון.

את הכניסה לנחל סופד עשינו בג'יפים ובמשאית בעלת הנעה קדמית. ליד
המצבה, קראנו מעט ממכתביו של יair.
עם אור אחרון יצאנו מ"השיטה". תמו ימי המסע.
שבנו לבתינו. איש איש והensus שהוא עבר,
הensus עם יair.

קינה על מות אחינו נתן יונתן

רבות בכינו, רבות בכינו,
הLEN אחינו,
לא שב האח,
כוכב זהה. דמעה מהינו.
אולי אחינו כוכב נידח?

יודקה: ייחף מנעל, אלם בצדע,
ענו חדש פרח לבו.
ארה בשחר, אבון מדעת
אבים של נחל בנתיבו.

על: שלו האורה, קדושת-הדרך,
ニיצת השועל, כפקע רך.
הוא בן-אלמוות, נצן של נצח,
כוכב משחק ברום דרך.

על: הלה של אשר. תוגה של יער
בשקות הסער, בגאות הסטי.
הדמייה לו! התהילה לו!
קדושת הערב תישק שפטו.

טל: אבוי לילד שלא יראוינו,
אבוי לעור, אבוי איו?
לעד יפסע ולא יגיע
לסוף האורה בכוכבות-הימים.

אייה: נוגות בכינו על מות אחינו
כוכב הלילה דען, דען ...
از קמנוחרש, דמעה מהינו,
לשוב, לכלת בנטיב האח.

ממכתבי יאיר שקראנו בנחל סרפד:

19.11.50

ג'וּנְחֵבָה הַכּוֹבֶּזִים, גַּמְפִּיְם שְׁמַיְהָ יְוָמָה וְיָמָה גַּמְחָחוֹן
וְיְמִינְיָה רַפְּתָאָה יְכָוָה מַזְבָּחָה - שְׁמַיְהָ נַכְלָה
לָה ...

וְתַּאֲיִי גַּמְחָחוֹן זָה שְׁמַיְהָ נַכְלָה? ", "אַיְל
אַרְלִינְטִים?", "אַתְּ חַדְפָּת?" עַל אַמְּחָר שְׁמַחְוֹן
שְׁמַיְהָ עַקְשָׂמִים וְעַזְבָּת צַחַל שְׁמַסְיִם, חַרְיָה גַּרְחָה
שְׁמַיְהָ לְהָרְבָּן גַּמְתָּה אַמְּזָה וְיִמְתָּה שְׁמַיְהָ עַזְבָּת
(וְסַמְּקָח מַזְבָּחָה גַּמְלָעָה לְגַמְלָעָה הַגְּיָה). אַיְל גַּרְיָה
גַּמְבָּר תְּמִימָן מַגְנָן, אַתְּה אַמְּרָכָה, יְמִילָה גַּמְיָה
אַיְל וְעַטְמָה טַמְיָה ...

רְפָאִי כָּלָה גַּמְשָׁלָבָן נַכְלָה תְּמִימָן גַּמְלָעָה
כְּלָוָה-אַלְמָן נַגְזָן כְּלָן. אַלְמָה שְׁמַיְהָ אַמְּזָה קַתָּה,
וְקַתָּה שְׁמַעְמָעָה סַגְנָן וְהַדָּה כְּלָה הַסְּמָעָה כְּלָה
אַסְוָהָם ...

יש צַיְעָן חַטְבָּקִים יְוָמָה וְיָמָה, אַקְרִים, אַקְרִים
וְזֹה בְּמַתְּאַקְרִים וְתַּמְּאַתְּמָה דִּי צַקְוָה
צַקְוָה. אַיְל פְּקָרָה אַתְּה חַמְשָׁה וְהַמְּזָבָז
שְׁמַכְלָה חַמְשָׁה, נְתָמָן שְׁמַעְמָעָה אַתְּה פְּלָהָן שְׁמָעָה.
חַמְשָׁה חַמְשָׁה זְעַמָּה אַיְל גַּמְלָעָה מַתְּמָתָה. אַתְּה שְׁמָעָה
אַתְּה כְּלָה (יְ) - צַפְתָּה הַלְּמָה (יְ), שְׁתָכָה וְהַמְּיָה
לְמָיִם צַוְלָהָן.

אַרְלָה טָהָה צַוְעָה... כְּנָסָן וְאַיְל בָּרָה.

קראוה: ענבל בר-סלע

גדי מזור ועוזריה אלון.

הגלעד שהוקם עם נפילת יאיר במקום נפילתו בנחל סרפד.

19.4.59

טלפון רצ' ג'ס'טום,
שוחית חתעה ז' "ס'ג'" צאלמ'יקיט וואט'ה ז'א'ט'ו
ז'א'ט'ו וואט'ה ג'לע'ה מ'ז. נכי'ם ז'ע'ל'יט א'ח'ר
ג'ל'ס' מ'א'ט'ז ו'פ'ז'י'ן ז'ע'ן ז' טומ' ס'ת' ג'ה'ל'יט ז'א'
ז'א'.

המ'ס'ת'ה צ'א'ט'ק ה'א'ה ז'ו'ת'ה ז'ו'ת'ה י'ז' ו'ז'ז'
ז'ה. ז' ג'ל'ע'ה ז'ג'ז'ה ז'ל'ע'ה ז'ל'ע'ה. ו'ז' ו'ז'ה,
ז'ז', ס'יכ'ן - ק'ט'ת ג'ה'ל'יט ג'ה'ל'יט ז'ז'ז'ה.

קראה: ענבר גל

ג'נ'ז'

ס'ז' ו'ל'ע'ל'ז'ו א'נ'ס'ל'ל'ב'ם מ'ס'ט'ס' ז'ז'ז'. ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

קראה: רותם בר-סלע

מתוך רשימה ביום ניגור, שכתב לאחר טויל האופניים הראשון לנגב:

ה'ט'ז'ג' פ'נו'ן ז'ן ז'ן מ'ק'יז'ז' ש'ו'ר א'ק'ו'ן ז'כ'ז' ג'ה'כ'ה
ה'ו'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ו'ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

קראה: שחר יפה

י'ת'ז'ת'ה ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'
ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז' ז'ז'ז'

קראה: אילית דוד

| 26

**מתוך דברים שכותב יאיר
לזכר דמבו - חיל מיחידתו,
שנהרג חדש לפניו:**

וואיל כוֹם, רַפְּגָן?...
ונלאגר... כי גִּמְזוֹתָן גַּל עֲרָבָה טָוָז...
עֲרָבָה כֵּי גַּטְוָה תְּזִבְּרִית הַעֲרָבָה גַּזְבָּעָה
חַזְקָם יְחֻרָה גַּזְבָּעָה חַיְל שִׁיְלָה סֶקֶק רַמָּה, סֶקֶק
לְבָב, סֶקֶק פְּלָה פְּרָוָה נְסָעָה צָהָר שָׁבָת אַלְמָא
הַלְּבָב חַזְרָה גַּזְבָּעָה.
פְּוָהָה לְמָה, כי גִּמְזוֹתָן גַּל רַגְּשָׁה כִּיְצָבָקָה תְּזִבְּרִית...
היי רַיְצָבָקָה נְסִיבָה, וַיְוָגָן אַלְמָא...
וְחַזְרָיוָה סֶקֶקְוָה גַּזְבָּעָה, סֶוָּיָה צָוְבָעָה, הַיָּה
קְשָׁתָה גַּתְבָּנָזָה צָהָר מִן תְּהִקָּות הַרְבָּאָה.
חַפְּרָל שִׁיְלָה נְסָעָה יְמָנוֹת פְּשָׁעָה בְּכָח תְּבָנָה
וְלֹאָלָמָן. הַיָּה גַּרְיָל שִׁיְלָה מְאַנְפָס וְמוֹבָגָן שִׁיְלָה
הַיָּאָם הַמִּינָה כְּבָי גִּמְזוֹתָן אַלְמָא "הַמִּינָה":
חַלְקָה, טַוְמָה גַּרְבָּאָה, אַחַיָּה וְכָאָה קָוָן: סֶזֶב
"כָּאָה שָׂוָג" זִיאָה, אַבְרָהָם יְמָה הַנְּפָוָה - וְלָה
שְׁמָה שְׁכָנָתָן כְּלָמָד כָּבֵר יְשָׁעָם.
אַלְמָא גַּמְלָא הַלְּבָבָה הַלְּבָבָה שִׁיְלָה הַלְּבָבָה
הַלְּבָבָה הַלְּבָבָה. חַמָּא יְצָבָקָה גִּזְיָה תִּיכְנָן חַלְבָּן:
שִׁיְלָה כְּלָמָד, אַלְמָא וְחַמָּא - נְסָעָה, סֶזֶב...
עֲרָבָה תְּזִבְּרִית כֵּי גִּמְזוֹתָן גַּל שָׁוָז חַיָּה
קִיה הַבָּגָן. וְלָה אַפְּנָמָה אַפְּנָמָה עַלְלָה גַּזְבָּעָה
וְחַרְוָעָה לְהָיָה - וְלָקְמָה שְׁמָלָה הַבָּהָה גַּמְוָה זָה, הַמָּה
סֶזֶב לְרָאָה גַּמְוָה.

קראה: אור גל

רוח נשבה על הר חזקיהו, שركה במיקרופוניים
ופרעה את שערותינו. יבשה את השפטים, חזקה את
צלילות הנוף, תרץ את החלוחית שבעניהם.

תחושה של פלייה ליוותה את הרגעים ההם: היה מי שהופתע
מכמות הבאים, אחרים התפעלו מרמת הארגון, מגונן היכבוד.
מי שלא ביקר קודם לכן בנקודת התצפית זו נפעם מן הגובה
והראות. התמונות שעל הקוליסות הכהולות ערבו לנו עבר בהווה,
שילבו רוחקים בקרובים. הייתה התרגשות באוויר, מתעכמת עם
כל רכב נוסף שהגיע, נישאת על הרוח מאיש אל רעהו.

הכוכבים המאובקים סיפרו את העליה המפרcta, יום קודם לכן,
בשעות החום של צהרי מעלה יאיר. נעלי ההליכה עוד זכרו את
המים בנחל בוקק, את שביל מסללי הגשרון ונחל נתפים שטווילו
באותו בוקר. המשמש השוקעת שייחה אותו אל סעודת הערב
דשנת האורץ על המחלות, אל שירי המדורה, אל הקפה הבדואי.
למחורת עוד ציפה לנו יום טiol ארו (אחרי ספלוני הקפה הרבים
שעכו בו מיד ליד בהמתנה מול שעריך דרך הגובל הנעלים).

אבל בטקס בהר חזקיהו, המרכז והטעם לכל הימים האלה, לא
חשמו ברעב או בצמא או ביבש או בעייפות. בתוך עצמת הרוח
המדברית, לצלילי החליל, הקשיבו בהתפעלות הלב למילים שלא
נאמרו חמישים שנה.
היתה שלווה גדולה.
התромמות הרוח.

הרוח שרתה על הר חזקיהו.

יעל

צילומים: דובי תלמן, יואל רוז, דוחלה סגל, רשות הטבע והגנים, ארכון משפחת פלא, רונן פלג, משפחת גל, עזרא גרפי; ג'פאנא

